

ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
Academic Leadership in the 21st Century of Supervisor in
Secondary Education Service Area Office Ubonratchathani
Amnatcharoen

¹มันทนา ขุมกลาง, ²ณัฐกิตต์ สวัสดิ์ไธสง และ ³พงษ์ธร สิงห์พันธ์
¹Manthana Khumklang, ²Natthakit Sawatthaisong and ³Phongthon Singpan.

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย
Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹Mantana.khum56@sskru.ac.th

Received November 16, 2022; Revised November 20, 2022; Accepted December
30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 309 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เครื่องมือที่ใช้ในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t การทดสอบค่า F

ผลการวิจัยพบว่า

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่มีตำแหน่งประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ควรเรียนรู้และเข้าใจปัญหาในแต่ละพื้นที่ เพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนา โดยเป็นผู้ริเริ่มให้มีแนวคิดที่ง่าย มีการนิเทศการศึกษาทั้งเต็มรูปแบบ และผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล โดยการลงสู่พื้นที่โรงเรียนเพื่อชี้แนะ ช่วยเหลืองานด้านการศึกษาได้อย่างตรงเป้าหมาย และควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ประเมินผลการปฏิบัติงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ อันนำไปสู่ความเข้าใจด้านบริบทแต่ละโรงเรียน ทั้งนี้ให้ศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือในการบริหารและจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และมีการสื่อสารเชิงบวก ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารทั้งด้านการนิเทศ ตลอดจนจัดให้มีการอบรม สัมมนา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้มากขึ้น ส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำผลการประสานงานในกิจกรรมที่ผ่านมาใช้เป็นบทเรียนการทำงานและแก้ไขพัฒนาการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ศึกษานิเทศก์

Abstract

The study aimed to: (1) study the academic leadership in the 21st century of supervisor in secondary education service area office Ubonratchathani Amnatcharoen; (2) compare the opinions of school administrators. and head of the subject group regarding the academic leadership in the 21st century of supervisor in secondary education service area office Ubonratchathani Amnatcharoen classified by position operational experience and School size; and (3) study recommendations and guidelines for the development of academic leadership in the 21st century of supervisor in secondary education service area office Ubonratchathani Amnatcharoen, The sample used in this research were 309 school administrators. and the head of the learning materials group in secondary education service area office Ubonratchathani Amnatcharoen. The questionnaires were interviewed. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test.

The research findings were as follows:

1. Academic leadership in the 21st century of supervisor in secondary education service area office Ubonratchathani Amnatcharoen, overall at the high level.

2.School administrators and heads of learning subjects with operational experience positions and school size establishments have opinions on the academic leadership in the 21st century of supervisor in secondary education service area office Ubonratchathani Amnatcharoen different.

3. Suggestions and Guidelines for the Development of Academic Leadership in the 21st century of supervisor in secondary education service area office Ubonratchathani Amnatcharoen, namely, supervisors should learn and understand the problems in each area. To determine the development model by being the initiator of a simple concept there is full educational supervision. And through digital technology by going down to the school area to guide helping educational work to be targeted and should provide opportunities for administrators and teachers to assess their performance in the duties of supervisory education. Which leads to an understanding of the context of each school to provide guidance to assist in the administration and management of education in the 21st century and to have positive communication. Use technology for communication both in supervision as well as organizing training, seminars on information technology. to develop oneself to become more knowledgeable promote cooperation in working to create a network to exchange knowledge and use the results of coordination in past activities to be used as work lessons and corrections for further educational development

Keywords : Academic, Academic Leadership, Supervisor

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560: 40) กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาของรัฐต้องคำนึงการมีส่วนร่วมของบุคลากร ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอด ความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิด การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการศึกษาเป็นหัวใจของชาติ เป็นอนาคตของประเทศซึ่งถือว่าการศึกษาคือเป็นบ่อเกิดของ ปัญญา ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการศึกษาอันเนื่องจากสังคมโลกในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการแข่งขันกันในทุก ๆ ด้าน โดย ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน อันนับว่าเป็นโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้นำมีบทบาทสำคัญในการปรับโครงสร้างพื้นฐานการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในยุคนี้ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปเพื่อสร้างวัฒนธรรม

ทางวิชาชีพใหม่ขึ้นมา 4 แนวทาง คือ การปฏิรูประบบบริการ การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน และการปฏิรูปวิชาชีพ ร่างกรอบพัฒนาวิชาชีพได้ กำหนดกรอบแนวคิดและแผนทางการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งสำรสำคัญของเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาวิชาชีพ คือการพัฒนาครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เป็นมืออาชีพ สามารถสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เน้นคุณภาพที่ผู้เรียน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาวิชาชีพจึงอยู่ที่การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ที่จะกำหนดทิศทางของคุณภาพไปในทิศทางใด การเป็นศึกษานิเทศก์ที่ดีนั้นควรมีภาวะผู้นำที่ดี เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ และแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียน

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (2560: 40-41) กำหนดการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ข้อ 27 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการ โดยมอบหมายศึกษานิเทศก์ หรือข้าราชการอื่นในสังกัดทำหน้าที่ติดตาม ประเมินผล และนิเทศการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำแผนการติดตาม ประเมินผลและนิเทศการศึกษาประจำปี ให้สอดคล้องกับ แผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานเสนอขออนุมัติจากคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแจ้งให้สถานศึกษาในสังกัดทราบ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการศึกษา การบริหารการศึกษา โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการเตรียมการรับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลจากหน่วยงานภายในและภายนอก รายงานผลการติดตาม ประเมินผลและนิเทศการศึกษาเสนอผู้บังคับบัญชา และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ประสานให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ เพื่อชี้แจง ให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารและหลักฐาน เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย

ดังนั้น ศึกษานิเทศก์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ นโยบาย แผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนการศึกษาปัจจุบัน เหตุการณ์ปัจจุบัน การเมือง การปกครอง รวมทั้งเศรษฐกิจและสังคม แต่การนิเทศการศึกษาที่ผ่านมา จากการศึกษาของ Wiles (1967 : 13-18 , อ้างถึงใน ทิพย์วรรณ กุณินิตย์. 2560: 77 กล่าวถึง ทักษะสำคัญที่ศึกษานิเทศก์ในศตวรรษที่ 21 ควรมี คือ ทักษะในการเป็นผู้นำ (Leadership) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ ผู้นำตามตำแหน่งและผู้นำตามความเห็นชอบของคณะ ในทางทฤษฎีศึกษานิเทศก์มีตำแหน่งเป็นผู้นำทางวิชาการจึงควรเป็นผู้รอบรู้ในเชิงวิชาการและรอบรู้ที่จะแนะนำผู้อื่นได้ แต่ศึกษานิเทศก์ไม่ได้แสดงออกด้านการเป็นผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางด้านวิชาการ ซึ่งขาดการเป็นนักวิชาการ มีความรู้ ปรับตัวเข้ากับสังคมได้น้อย ขาดทักษะสร้างความร่วมมือและการติดต่อ สร้างพลังเชิงบวก เป็นนักริเริ่มงาน และเป็นตัวแบบที่ดี (good Model) เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21

จากเหตุผลดังกล่าวในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงถึงเห็นถึงความสำคัญด้านการชี้แนะแนวทางพัฒนาการศึกษา และเห็นว่าภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี

อำนาจเจริญนั้น งานนิเทศการศึกษาขาดผู้นำที่ดี ส่งผลให้การนิเทศประสบกับความยุ่งยากและสับสน ศึกษาพิเศษก็ยังไม่มีการติดต่อสื่อสาร หรือประสานงานกับโรงเรียนที่ชัดเจน แน่แนวทางสำหรับการพัฒนาการศึกษาไม่ละเอียด ส่วนใหญ่ดำเนินงานตามระบบเดิม ไม่ริเริ่มงานใหม่ รวมทั้งการดำเนินงานนิเทศการศึกษาของศึกษาพิเศษยังขาดช่องทางการนิเทศที่หลากหลาย ไม่มีการประยุกต์หรือสร้างนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีเพื่อให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ซึ่งเห็นได้จากงานวิจัยข้างต้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่นิเทศการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำทางด้านวิชาการในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในศตวรรษที่ 21 ของศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 722 คน โดยจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 81 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 648 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Moegan (วิจารณ์ พานิช. 2558:

101) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษา และตำแหน่งเป็นชั้นภูมิในการแบ่ง รวมทั้งสิ้น 309 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 67 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 242 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิดริเริ่ม 2) ด้านการให้ความช่วยเหลือบุคคลในการทำงาน 3) ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีความยุติธรรม 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้ 5) ด้านความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และ 6) ด้านการมีทักษะในการประสานงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1.แบบสอบถาม เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 43 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1.วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าความถี่ หาค่าร้อยละ
- 2.วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ รายงานและภาพรวมโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ตามแนวคิดที่สังเคราะห์ แบ่งเป็น 6 ด้าน จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบ T-test และ F-test เมื่อพบความแตกต่างทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffé กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการ

ติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีความยุติธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกเป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน

พฤติกรรมภาวะผู้นำ	$\bar{x}$	S	แปลผล
1. ด้านความคิดริเริ่ม	3.86	.71	มาก
2. ด้านการให้ความช่วยเหลือบุคคลในการทำงาน	3.88	.72	มาก
3. ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีความยุติธรรม	3.92	.71	มาก
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้	3.83	.71	มาก
5. ด้านความสามารถในการติดต่อสื่อสาร	4.00	.63	มาก
6. ด้านการมีทักษะในการประสานงาน	3.88	.65	มาก
รวม	3.89	.62	มาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

2.1 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมทุกด้าน และด้านความคิดริเริ่ม ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีความยุติธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21	ผู้บริหาร		แปลผล	หัวหน้ากลุ่มสาระฯ		แปลผล	t	p
	$\bar{x}$	S		$\bar{x}$	S			
1. ด้านความคิดริเริ่ม	3.71	.96	มาก	3.90	.62	มาก	1.573	.000*
2. ด้านการให้ความช่วยเหลือบุคคลในการทำงาน	3.56	.78	มาก	3.96	.68	มาก	4.156	.188
3. ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีความยุติธรรม	3.67	.79	มาก	3.98	.67	มาก	2.964	.005*
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้	3.59	.76	มาก	3.90	.68	มาก	3.159	.106
5. ด้านความสามารถในการติดต่อสื่อสาร	3.72	.65	มาก	4.07	.60	มาก	4.156	.305
6. ด้านการมีทักษะในการประสานงาน	3.51	.59	มาก	3.98	.70	มาก	5.450	.848

รวม	3.63	.70	มาก	3.97	.57	มาก	3.630	.005*
-----	------	-----	-----	------	-----	-----	-------	-------

2.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมทุกด้าน และรายด้านในด้านความคิดริเริ่ม ด้านการให้ความช่วยเหลือบุคคลในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีความยุติธรรม ด้านการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้ และด้านความสามารถในการติดต่อสื่อสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงตัวตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21	น้อยกว่า 10 ปี		แปลผล	10 ปี ขึ้นไป		แปลผล	t	p
	$\bar{x}$	s		$\bar{x}$	s			
1. ด้านความคิดริเริ่ม	3.60	.90	มาก	3.95	.61	มาก	3.053	.000*
2. ด้านการให้ความช่วยเหลือบุคคลในการทำงาน	3.60	.97	มาก	3.97	.59	มาก	3.048	.000*
3. ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีความยุติธรรม	3.78	.89	มาก	3.96	.63	มาก	1.592	.000*
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้	3.66	.86	มาก	3.88	.65	มาก	2.052*	.000*
5. ด้านความสามารถในการติดต่อสื่อสาร	3.82	.88	มาก	4.05	.52	มาก	2.209	.000*
6. ด้านการมีทักษะในการประสานงาน	3.74	.72	มาก	3.92	.62	มาก	2.127	.161
รวม	3.70	.81	มาก	3.95	.53	มาก	2.534	.000*

2.3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบว่า โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการให้ความช่วยเหลือบุคคลในการทำงาน ดังแสดงตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

พฤติกรรมภาวะผู้นำ	df	SS	MS	F	P
ด้านความคิดริเริ่ม					
ระหว่างกลุ่ม	2	10.714	5.357	11.263*	.000
ภายในกลุ่ม	306	145.540	.476		

รวม	308	156.254			
ด้านการให้ความช่วยเหลือบุคคลในการทำงาน					
ระหว่างกลุ่ม	2	5.342	2.671	5.250*	.006
ภายในกลุ่ม	306	155.677	.509		
รวม	308	161.019			
ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีความยุติธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	2	.043	.022	.043	.958
ภายในกลุ่ม	306	155.653	.509		
รวม	308	155.695			
ด้านการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้					
ระหว่างกลุ่ม	2	3.230	1.615	3.216*	.041
ภายในกลุ่ม	306	153.697	.502		
รวม	308	156.927			
ด้านความสามารถในการติดต่อสื่อสาร					
ระหว่างกลุ่ม	2	7.946	3.973	10.497*	.000
ภายในกลุ่ม	306	115.820	.378		
รวม	308	123.766			
พฤติกรรมภาวะผู้นำ					
df		SS	MS	F	P
ด้านกรมีทักษะในการประสานงาน					
ระหว่างกลุ่ม	2	5.508	2.754	6.663*	.001
ภายในกลุ่ม	306	126.475	.413		
รวม	308	131.982			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	2	4.195	2.097	5.594*	.004
ภายในกลุ่ม	306	114.693	.375		
รวม	308	118.888			

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยให้ศึกษานิเทศก์คิดริเริ่มวิธีการและสื่อการสอนที่หลากหลายให้เหมาะกับบริบทของแต่ละโรงเรียน เรียนรู้และเข้าใจปัญหาในแต่ละพื้นที่ ควรหาเวลาพบปะกับทุกโรงเรียนโดยเริ่มวางแผน และหาแนวทางในการสร้างงานพัฒนาการศึกษา มีการคิดวิเคราะห์และคาดการณ์อย่างเป็นระบบ เป็นผู้ริเริ่มให้มีแนวคิดที่ง่ายและปฏิบัติได้สะดวกรวดเร็วให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ตลอดจนนำเสนอเทคนิค/รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แก่โรงเรียนอย่างทั่วถึง และส่งเสริมการวิจัย พัฒนานวัตกรรม ทั้งนี้ศึกษานิเทศก์ต้องมีการพัฒนาต่อยอดการอบรม สัมมนา ฯลฯ หรือกิจกรรมที่เชื่อมโยง รวมไปถึงหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบุคลากรต้องตระหนัก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับศึกษานิเทศก์ ให้คำชี้แนะแก่ผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการนิเทศติดตามประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน นิเทศการศึกษาทั้งเต็มรูปแบบ และออนไลน์ ควรเรียนรู้ปัญหาจากสภาพจริง กำหนดแนวทางการช่วยเหลือตามห้วงเวลาและต่อเนื่องตลอดปี ลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการดำเนินงานต่างๆ นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ประเมินผลการปฏิบัติงานในหน้าที่ของ

ศึกษานิเทศก์ทั้งการสะท้อนผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ แก่โรงเรียน ทั้งการหาหน่วยงานภายนอก หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน หรือเชิญชวนผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ มาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการบริหารและจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยกระจายให้ครอบคลุมทุกโรงเรียน ศึกษานิเทศก์มีการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการอธิบายให้ผู้บริหารและครูผู้สอน เข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน การวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนนวัตกรรมต่างๆ ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน จัดให้มีการอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบและต่อเนื่อง สื่อสารชัดเจน เข้าใจง่าย ตรงประเด็น และเป็นผู้ที่สามารถพูด อธิบายเหตุผลให้ผู้บริหารและครูผู้สอน เห็นความจำเป็นของการนิเทศติดตาม ประเมินผลการศึกษา จนสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง และพูดอธิบายและนำเสนอข้อมูลต่างๆ โดยใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ มีการส่งเสริมความร่วมมือการทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำผลการประสานงานในกิจกรรมโครงการที่ผ่านมาเป็นบทเรียนการทำงานและแก้ไขพัฒนา หรือติดต่อสื่อสารผ่านเทคโนโลยี เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงาน

อภิปรายผล

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ศึกษานิเทศก์ได้แสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ให้ปรากฏแก่ผู้บริหาร และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน โดยบทบาทของศึกษานิเทศก์ต้องทำหน้าที่ติดตาม ประเมินผล และนิเทศการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำแผนการติดตาม ประเมินผลและนิเทศการศึกษาประจำปี ให้สอดคล้องกับ แผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานเสนอขออนุมัติจากคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแจ้งให้สถานศึกษาในสังกัดทราบ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการศึกษา การบริหารการศึกษา โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานและสถานศึกษา ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการเตรียมการรับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลจากหน่วยงานภายในและภายนอก รายงานผลการติดตาม ประเมินผลและนิเทศการศึกษาเสนอผู้บังคับบัญชา และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย สุภาคาร (2553: 18) ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา พ.ศ.2540 จำนวน 12 มาตรฐาน พบว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาตามมาตรฐานที่ 11 การเป็นผู้นำ และสร้างผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยศึกษานิเทศก์ต้องสร้างวัฒนธรรมในการพัฒนางานวิชาการด้วยการพูดนำ ปฏิบัตินำ และจัดระบบงานให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการพัฒนางานวิชาการ โดยการให้รางวัลแก่ผู้รับการนิเทศที่ปฏิบัติงานสำเร็จแล้วจนนำไปสู่

การพัฒนาตนเอง ตัดสินใจและพัฒนางานได้เอง และเกิดภาพความเป็นผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ข้อค้นพบอีกประการหนึ่ง คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้

ด้านการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์มุ่งไปที่การพัฒนาผู้รับการนิเทศ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน รวมทั้งการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เป็นหลัก โดยศึกษานิเทศก์มีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือในการจัดการศึกษาของโรงเรียนค่อนข้างน้อย ไม่ได้เชื่อมโยงในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรไปใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น ทั้งนี้ศึกษานิเทศก์ยังมีบทบาทน้อยในการเชิญชวนภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาในด้านสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีข้อจำกัดในการเชิญชวนผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ มาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการบริหารและจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แก่ผู้บริหารและครูผู้สอนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนาการนิเทศติดตามและประเมินผลงานด้านต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพันท์ เจริญกิตติ (2557: 12) ได้ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำในงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า กลุ่มครูผู้สอนที่เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมความเป็นผู้นำในงานวิชาการด้านการสร้างวัฒนธรรมและเข้ากับสังคมได้ดีเพื่อประโยชน์ในงานวิชาการ อยู่ในระดับน้อย

จากข้างต้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย พวงโต และพิณสุดา สิริรังสี (2560: 22-23) ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 7 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการนิเทศการสอน ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยี และการสร้างวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้และพัฒนางาน และในทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในส่วนของสภาพปัญหาของภาวะผู้นำ ทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ พบว่า ศึกษานิเทศก์บางคนไม่มีความสามารถในการใช้เทคนิคในการจูงใจให้ครูมีความศรัทธาในตัว ศึกษานิเทศก์ และการทำงานไม่มีการประสานความร่วมมือในการทำงาน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีความคิดเห็นเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหาร เป็นเพราะผู้บริหารรับรู้การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เพียงบางส่วน และรับรู้ในฐานะผู้ให้การสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษา

เท่านั้น ซึ่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ส่วนใหญ่ส่วนใหญ่รับรู้โดยการปฏิบัติจริงร่วมกับศึกษานิเทศก์ และเป็นผู้รับภาระนิเทศก์โดยตรงในด้านการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรยุทธ อุทธา (2556: 34) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยการประเมินกำหนดตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนตามเกณฑ์คุณภาพในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งโดยการประเมินกำหนดตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนตามเกณฑ์คุณภาพในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 7 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ปานนุช (2561: 27) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมประเมินความเป็นผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์แบบออนไลน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมประเมินความเป็นผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์แบบออนไลน์ โดยพบว่าคุณภาพในการนำไปใช้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศฯ ผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มงาน หรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อเปรียบเทียบการนำไปใช้ พบว่าความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกัน และนำไปใช้ในด้านต่างๆ ตามภาระงานและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมทุกด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นเฉลี่ยสูงกว่าที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 ปี ขึ้นไป มีโอกาสในการร่วมงาน และรับการนิเทศการศึกษาจากศึกษานิเทศก์มาอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถสะท้อนพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ได้เด่นชัดกว่า ทั้งนี้ผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี อาจมองว่าศึกษานิเทศก์มีบทบาทและความเป็นผู้นำทางวิชาการยังไม่ชัดเจน เนื่องจากสภาพการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เป็นการปฏิบัติงานตามคำสั่ง หรือกรอบนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2557 : 16) ที่ว่าผู้บังคับบัญชาเน้นการใช้งานศึกษานิเทศก์ไม่ตรงกับบทบาทหน้าที่ โดยมักจะมอบหมายให้ศึกษานิเทศก์ทำงานเอกสารสรุปรายงานต่างๆ และปฏิบัติงานประจำในสำนักงาน ส่งผลให้ในทางปฏิบัติศึกษานิเทศก์ไม่ได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือกรอบงานที่รับผิดชอบเท่าที่ควร

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ

ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์สูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็นเพราะในสถานศึกษาขนาดเล็ก ไม่ได้รับการนิเทศที่ทั่วถึง ทั้งในด้านความพร้อมการจัดการเรียนการสอน หรือการสอนนโยบายต่างๆ ในขณะที่สถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่มักได้รับการคัดเลือก หรือสุ่มตัวอย่างในการรับการนิเทศ เนื่องด้วยมีความพร้อมในทุกๆด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียรพันธุ์ กิจพานิชย์เจริญ (2552: 20-21) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถนะทางการบริหาร วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความเห็นต่อสมรรถนะในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน หากพิจารณาในประเด็นจำนวนนักเรียน และครู ตลอดบุคลากรทางการศึกษา ยังเป็นปัจจัยที่สถานศึกษาขนาดใหญ่จะได้รับการนิเทศโดยตรงจากศึกษานิเทศก์ ซึ่งทำให้สะท้อนถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์ได้มากกว่า เพราะการนิเทศมุ่งเน้นถึงการติดตามงาน หรือการดำเนินงานตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หากจำนวนนักเรียนมีมาก จะเป็นการวัดประเมินถึงความทั่วถึงในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุชิน ประสานพันธ์ (2563: 15-16) ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่าระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จะมีความพร้อมและนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

5. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวบรวมจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ศึกษานิเทศก์ควรหาเวลาพบปะกับทุกโรงเรียนโดยเริ่มวางแผน และหาแนวทางในการสร้างงานพัฒนาการศึกษา มีการคิดวิเคราะห์ และคาดการณ์อย่างเป็นระบบ เป็นผู้ริเริ่มให้มีแนวคิดที่ง่ายและปฏิบัติได้สะดวกรวดเร็ว ให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ตลอดจนนำเสนอเทคนิค/ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แก่โรงเรียนอย่างทั่วถึง เพิ่มการประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้เกิดการ

ดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ถูกต้อง เพิ่มช่องทางในการประสานงาน หรือกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ภายในโรงเรียน ซึ่งสามารถประสานงานในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และผู้บริหารและครูผู้สอนได้รับการบริการเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ฯลฯ จัดให้มีการอบรมด้านการทำงานให้ทันต่อสังคมปัจจุบัน ฝึกการมีทักษะการประสานงานที่กระชับ รวดเร็ว มีการติดตามการทำงานที่ต่อเนื่อง สื่อสารข้อมูลที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของวันแฉ่ง มีชัย (2554: 28) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเน้นในด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการการเรียนการสอน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ทั้งนี้ ศึกษานิเทศก์ควรเรียนรู้ปัญหาจากสภาพจริง เพราะแต่ละโรงเรียนมีความพร้อมในหลายๆ ด้าน แตกต่างกันไป ต้องมีการพัฒนาต่อยอดการอบรม สัมมนา ฯลฯ หรือกิจกรรมที่เชื่อมโยงรวมไปถึงหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบุคลากรต้องตระหนักและมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับศึกษานิเทศก์ และควรปรับตัวด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นแบบอย่างในการสร้างวัฒนธรรมที่ดี ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารและครูผู้สอนพัฒนาตนเองและพัฒนางานในหน้าที่ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน ฯลฯ และกระตุ้นให้ผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งพฤติกรรมความเป็นผู้นำดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรัตน์ สารีมา (2552: 65) โดยศึกษาเรื่อง พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การส่งเสริมพัฒนาทางอาชีพ การใช้สนับสนุนกระตุ้นให้กำลังใจแก่นักเรียนในการเรียน การสร้างกระตุ้นให้เกิดขวัญและกำลังใจในหมู่ครู การประสานงานหลักสูตร การสร้างวัฒนธรรมในการทำงานของโรงเรียน การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การนิเทศและประเมินการสอน การตรวจสอบและติดตามความก้าวหน้าของโรงเรียน ตามประเด็นที่ดารานีย์ พยัคฆ์กุล และวีระศักดิ์ ชมพูคำ (2559: 161) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศการศึกษาสู่ความเป็นศึกษานิเทศก์มีอาชีพ พบว่าศึกษานิเทศก์มีสมรรถนะด้านความรู้ในศาสตร์การนิเทศที่หลากหลาย การวิเคราะห์ผู้รับการนิเทศและผู้เรียนรายบุคคล สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของผู้รับการนิเทศ การนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการนิเทศการศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาเนื้อหาสาระวิชาที่นิเทศ เทคนิคการนิเทศแนวใหม่ การสร้างนวัตกรรมการศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมพัฒนางานด้านวิชาการ ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวิชาการได้ ใช้เทคโนโลยี ในการนิเทศการศึกษาได้

ตามความเหมาะสม ประสานงานกับผู้อื่นได้ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้รับบริการนิตะ โดย การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและสามารถสรรหาวิทยากรเพื่อช่วยให้ความรู้แก่ผู้รับบริการ นิตะได้เหมาะสม

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัชญา อินทะจักร (2559: 49-50) ศึกษาวิจัย เรื่องความคาดหวังของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของ ศึกษานิเทศก์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สามารถสรุปข้อเสนอแนะ ในภาพรวมได้ว่า ควรมุ่งเน้นในการช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา สถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษา อย่างมีคุณภาพ มากกว่าการติดตาม ตรวจสอบเพียงอย่างเดียว ซึ่งในการปฏิบัติการณ์นิตะการศึกษานั้น ควรควบคู่ไปกับการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งหากใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ จะสามารถวิเคราะห์ ปัญหาได้ถูกต้อง นำไปสู่การแก้ปัญหา ที่ตรงจุด และเป็นระบบ ในส่วนประเด็น คุณลักษณะของ ศึกษานิเทศก์สามารถสรุปข้อเสนอแนะในภาพรวม ได้ว่า ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความ มั่นคงทาง อารมณ์ รู้จักยอมรับจุดอ่อนของตัวเองและผู้อื่นและพร้อม ที่จะพัฒนาร่วมกัน รวมถึงรู้จักยอมรับ และเรียนรู้สิ่งดีจากผู้อื่นเช่นกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ศึกษานิเทศก์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา กล่าวคือ เป็นผู้ขับเคลื่อน นโยบายทางด้านการศึกษาต่างๆ ลงสู่การปฏิบัติ โดยการนิตะการศึกษาคือ เป็นผู้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน ควบคุม ตรวจสอบ ให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอแนะวิธีแก้ไขปรับปรุงการ ปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ สิ่งสำคัญประการหนึ่งสำหรับศึกษานิเทศก์ในศตวรรษที่ 21 คือ ภาวะผู้นำ โดยภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์ในศตวรรษที่ 21 เป็นประเด็นที่มุ่งเน้นในการสร้างบุคคล ที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนการศึกษา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงใน หลายๆ ด้าน แต่ละด้านขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ศึกษานิเทศก์ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็น บุคคลที่ต้องทันต่อ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวตลอดเวลา เพราะการศึกษาย่อมต้องพัฒนาไปตาม บริบทให้สอดคล้องและมุ่งผลที่มีประสิทธิผล ศึกษานิเทศก์จึงต้องสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้น เช่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม มีการวิเคราะห์และการ สังเคราะห์ ที่สำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 คือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร มีการ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจ อันนำไปสู่การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีวิสัยทัศน์ ปฏิบัติหน้าที่ในการนิตะการศึกษาด้วยคุณธรรมและจริยธรรมอันนำไปสู่การสร้างภาวะผู้นำทาง วิชาการในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ปานนุช. (2561). การพัฒนาโปรแกรมประเมินความเป็นผู้นำทางวิชาการของ ศึกษานิเทศก์แบบออนไลน์. *วารสารการประชุมวิชาการเสนางานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยบูรพา*, 10(2), 27.

- จิรชญา อินทจักร. (2559). ความคาดหวังของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 9(20), 49-50.
- ดารานีย์ พยัคฆ์กุล และวีระศักดิ์ ชมพูคำ. (2559). การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศการศึกษาสู่ความเป็นศึกษานิเทศก์มืออาชีพ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10(4), 161.
- ทิพย์วรรณ กุณินิตย์. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.
- ธีรยุทธ อุทธา. (2556). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งโดยการประเมินกำหนดตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนตามเกณฑ์คุณภาพในจังหวัดอุบลราชธานี. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*.
- ประภาพันธ์ เจริญกิตติ. (2556). พฤติกรรมความเป็นผู้นำในงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ปรีชา นิพนธ์พิทยา. (2557). *พฤติกรรมผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สานปฏิรูป.
- “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546.”. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนพิเศษ 221 ง. หน้า 40-41. 8 กันยายน 2560.
- เพียรพันธ์ กิจพานิชเจริญ. (2552). *ศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร*. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560”. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560, หน้า 1-90.
- วันเผด็จ มีชัย. (2554). ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- สมชาย พวงโต และพินสุดา สิริธรังสี. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(2), 22-23.

สมชาย สุภาคาร. (2553). การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สุชิน ประสานพันธ์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 8(2), 15-
16.

อมรัตน์ สารีย์มา. (2556). พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่
ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

